

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.44 (3116) ●

● ЧАЦБЕР, 27 лістапада, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

“Шчыруе пчолка” на духоўнай ніве Стар. 2

Сапраўдны падарунак ад таленавітых музыкантаў
Гледачы ў Рызе былі ўдзячныя Нацыянальнаму канцэртнаму аркестру Беларусі за захаванне эстраднага мастацтва. Стар. 3

Фарбы радасці і тугі
Спадчына мастака Валянціна Рамановіча належыць тром народам-суседзям Стар. 4

Уменне слухаць і жаданне разумець

Рэлігійна-этнічная разнастайнасць у Беларусі спалучаецца з адсутнасцю канфліктаў.

Для краіны прынцып міжрэлігійнай і міжэтнічнай цяжкімасці, дыялогу і супрацоўніцтва з’яўляецца неад’емным элементам грамадскага жыцця. Аб гэтым заявіў пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ААН Андрэй Дапкюнас на пасяджэнні высокага ўзроўню па культуры свету ў рамках 63-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

У Беларусі сёння дзейнічаюць больш за тры тысячы аб’яднанняў, якія прадстаўляюць 25 рэлігійных плыняў. Каля 20 працэнтаў жыхароў краіны не з’яўляюцца этнічнымі беларусамі. Яны прадстаўляюць больш за 140 нацыянальнасцяў. Акрамя таго, вельмі шмат хто з суграмадзян мае сваю іншую нацыянальнасць.

“Гістарычна рэлігійна-этнічная разнастайнасць у Беларусі спалучаецца з адсутнасцю канфліктаў на падставе рэлігійнай або этнічнай нецяжкімасці. Спрыяльнаму развіццю міжрэлігійных і міжрасавых адносін спрыяе актыўная дзяржаўная палітыка”, — падкрэсліў на сесіі ААН Андрэй Дапкюнас. Ён таксама заявіў, што падтрымка разнастайнасці шляхоў прагрэсіўнага развіцця з’яўляецца адным з важных фактараў захавання міжнароднага міру і стабільнасці. Дыпламат вітаў вынікі Сусветнай канферэнцыі па праблематыцы дыялогу, якая адбылася ў Мадрыдзе ў ліпені 2008 года, і падтрымаў заклік заахвочваць дыялог рэлігій, які змяшчаецца ў Мадрыдскай дэкларацыі.

Брава, “Харошкі”!

На сцэне Белдзяржфілармоніі сольным канцэртam адзначыў 35-годдзе знакаміты харэаграфічны ансамбль

У праграме канцэрта гледачы ўбачылі фрагменты гістарычнай кампазіцыі “Полацкі сшытак”, заснаванай на музыцы XVI–XVII стагоддзяў, а таксама лепшыя фальклорныя кампазіцыі, якія ўвайшлі ў залаты фонд ансамбля.

Акрамя таго, да юбілейнага канцэрта ў фае філармоніі падрыхтавалі выставу самабытных і арыгінальных сцэнічных

касцюмаў “Харошак”.

Гледачы таксама змаглі пазнаёміцца з экспазіцыяй фотаробот, прысвечанай выступленню калектыву ў Мірскім замку.

А ўвогуле гастрольны графік легендарнага ансамбля пад кіраўніцтвам народнай артысткі Беларусі Валянціны Гайвой вельмі насычаны. Толькі ў мінулым месяцы выступленні ансамбля з

поспехам прайшлі ў Санкт-Пецярбургу і ў Даўгаўпілсе. У снежні “Харошак” чакаюць у Смаленску і Кіеве.

Нацыянальны балет — так называюць сёння “Харошкі”. Высокая маральнасць, сіла духа і невычэрпная энергія беларускага фальклору сталі творчым крэда калектыву, вядомага ва ўсім свеце.

Фальклорная спадчына ў творчым выкананні ансамбля заўсёды набывае моцнае мастацкае гучанне

ВЕСТКІ

У сяброўскай мэтазгоднасці няма ніякіх сумненняў

Пасол Беларусі ў Польшчы Павел Латушка сустрэўся з намеснікам Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы, сустаршынёй Беларуска-Польскай кансультацыйнай камісіі па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны Томашам Мертам.

У ходзе сустрэчы закраналіся пытанні перспектывы беларуска-польскіх адносін і супрацоўніцтва ў галіне культуры. Была адзначана важнасць аднаўлення ў 2008 годзе работы Беларуска-Польскай кансультацыйнай камісіі па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны як інструмента для рэалізацыі рознабаковага супрацоўніцтва ў галіне культуры.

Абмяркоўвалася важнасць падпісання Пагаднення аб супрацоўніцтве паміж міністэрствамі культуры Беларусі і Польшчы, неабходнасць рэалізацыі сумесных праектаў. Гэта тычыцца, у прыватнасці, работы камісіі па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны, сумесных экспертных груп па нясвіжскіх помніках, “Нясвіжскай акадэміі” і іншых. Польскаму боку было прапанавана вярнуцца да разгляду пытанняў падрыхтоўкі і правядзення сумеснай выстаўкі партрэтаў Радзівілаў з фондаў нацыянальных мастацкіх музеяў Беларусі і Польшчы, сумесных канцэртаў Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.Цітовіча і Дзяржаўнага ансамбля песні і танца “Мазоўша”, выказана просьба ў падтрымцы і садзейнічанні пабудове ў Варшаве помнікаў Я.Купалу і Я.Коласу.

На сустрэчы была дасягнута дамоўленасць аб перадачы ў бліжэйшы час польскім бокам лічбавых копіяў партрэтаў Радзівілаў з Нясвіжскай калекцыі Нацыянальнаму гісторыка-культурнаму музею-запаведніку “Нясвіж”.

Па матэрыялах прэс-службы Пасольства Беларусі ў Польшчы

СУСТРЭЧЫ

У гасцях — як дома

Днямі ў Беларускім таварыстве па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом “Радзіма” разам з беларускай і рускай мовамі гучала іспанская: сюды завіталі Зянона Сабчук і Леанід Шаўчук з далёкай Аргенціны

На сустрэчу з гасцямі з Паўднёвай Амерыкі сабраліся даўнія сябры: выкладчык іспанскай мовы Мінскага лінгвістычнага ўніверсітэта Мікалай Ляніўка, кампозітар Сяргей Картэс, Сільвія Картэс — супрацоўніца таго ж Лінгвістычнага ўніверсітэта, прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў Вадзім Лазерка і Ігар Палуян.

Зянона — ганаровы консул

Расійскай Федэрацыі ў г. Абэра (правінцыя Місьенэс), старшыня Рускай абшчыны, у якую ўваходзяць рускія, беларусы, украінцы, прадстаўнікі іншых славянскіх нацыянальнасцей.

Нарадзілася і ўсё жыццё Зянона пражыла ў Аргенціне, куды яе бацька, Канстанцін Адамавіч Арцхо з вёскі пад Баранавічамі, прыехаў у 1926 годзе, спадзеючы-

ся зарабіць грошай і вярнуцца на радзіму. Але жыццё распарадзілася інакш.

Бацька, калі нарадзілася дачка, вельмі хацеў назваць яе Зінаю, але не валодаў іспанскай мовай і не змог патлумачыць. Запісалі, як зразумелі: Зянонай.

Потым Зянона доўгі час марыла аб сваёй гістарычнай радзіме. Яе дзеці ўсё жыццё называлі сваю

маці фанаткай Расіі (за мяжой увесь былы Савецкі Саюз называлі Расіяй). Першая ж сустрэча адбылася ў 1987 годзе, калі яна ўпершыню пазнаёмілася з Беларуссю, а таксама з родзічамі бацькі. Тады, у час наведвання Мінска, яна ўпершыню пабывала ў таварыстве “Радзіма”, і з таго часу сувязі з Бацькаўшчынай працягваюцца. → **Стар. 2**

Дубай стаў кропкай адліку

Мінскі аўтамабільны завод рыхтуецца паставіць у Аб'яднаныя Арабскія Эміраты сваю прадукцыю.

Такая магчымасць з'явілася ў МАЗа пасля ўдзелу ў Беларускай нацыянальнай выставе, якая прайшла ў Дубаі. Там і быў прадстаўлены аўтамабіль мінскай вытворчасці з рухавіком Mercedes-Benz, які выклікаў вялікую цікавасць у наведвальнікаў. Прывабнасць машыны не толькі ў сучасным дызайне, але і ў выгадным спалучэнні кошту і якасці. Удзел жа беларускага прадпрыемства ў гэтай выставе з'яўляецца свайго роду ступенькай да павышэння пазнавальнасці брэнда МАЗ у ААЭ, лічаць спецыялісты Мінскага аўтазавада.

Як вядома, Эміраты з'яўляюцца адным з сусветных фінансавых цэнтраў, а свабодныя эканамічныя зоны Дубая прыцягваюць бізнесменаў са ўсяго свету сваімі дэмакратычнымі ўмовамі. На працягу ўсіх дзён работы стэнда Мінскага аўтамабільнага завада ў бізнес-цэнтры DubaiWorldTradeCentre прысутнічаў афіцыйны дылер МАЗа ў Егіпце MAZprojectLTD і партнёры з Саўдаўскай Аравіі. Такім чынам, наведвальнікі экспазіцыі маглі атрымаць поўную інфармацыю аб тэхнічных характарыстыках прадукцыі як ад беларускіх прадстаўнікоў, так і ад сваіх суайчыннікаў з арабскіх краін.

МАЗы для Эміратаў

ДЫЯЛОГ

Шчыруе “пчолка” на духоўнай ніве

З кандыдатам гістарычных навук Лідзіяй Кулажанка мы амаль дзесяць год працавалі разам ў Нацыянальным навукова-асветным цэнтры імя Францыска Скарыны пры Міністэрстве адукацыі Рэспублікі Беларусь. Разам удзельнічалі ў розных канферэнцыях. Лідзія Кулажанка вылучалася працавітасцю і сціпласцю. Адна зарубежная госця, пазнаёміўшыся з ёю, захоплена сказала: “Шчыруе, як пчолка...”

Адам Мальдзіс

Лідзія Кулажанка часам ходзіць у “Голас Радзімы”. Звычайна спяшаецца. Але на гэты раз знайшла з гадзіну, каб расказаць пра свае справы.

— Як мне прадставіць вас чытачам “Голасу Радзімы”?

— Як вядучага навуковага супрацоўніка Беларускага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка.

— І якую ж тэму вам там зацвердзілі?

— “Стан рэлігійнай свядомасці насельніцтва Беларусі ў пасляваенныя гады”.

— Вельмі цікава. А якія ж вашы вывады, калі іх выказаць у некалькіх сказах? Рэлігіянасць усё ж захоўвалася ў часы масавай атэізацыі?

— Уявіце сабе, захоўвалася. Народ, найперш сялянства, заставаўся ў сваёй масе рэлігійным. Толькі рэлігіянасць прыняла іншыя формы: пераважна скрытыя. Але былі і публічныя. Часам нават (на Случчыне) — адкрытыя пратэсты супраць закрыцця храмаў. Маўляў, гэта нашы дзяды і прадзеда будавалі іх...

— Сёння сітуацыя, вядома, істотна змяняецца да лепшага. Але ці не здаецца вам, што цяпер рэлігіянасць стала ў нечым больш павярхоўнай?

— У некаторых выпадках так. Але затое сёння чалавек можа свабодна вызначаць, з добром ён ці са злом. Вядома, ужо само знаходжанне ў царкве патрабуе напружання сіл, інтэлекту чалавека.

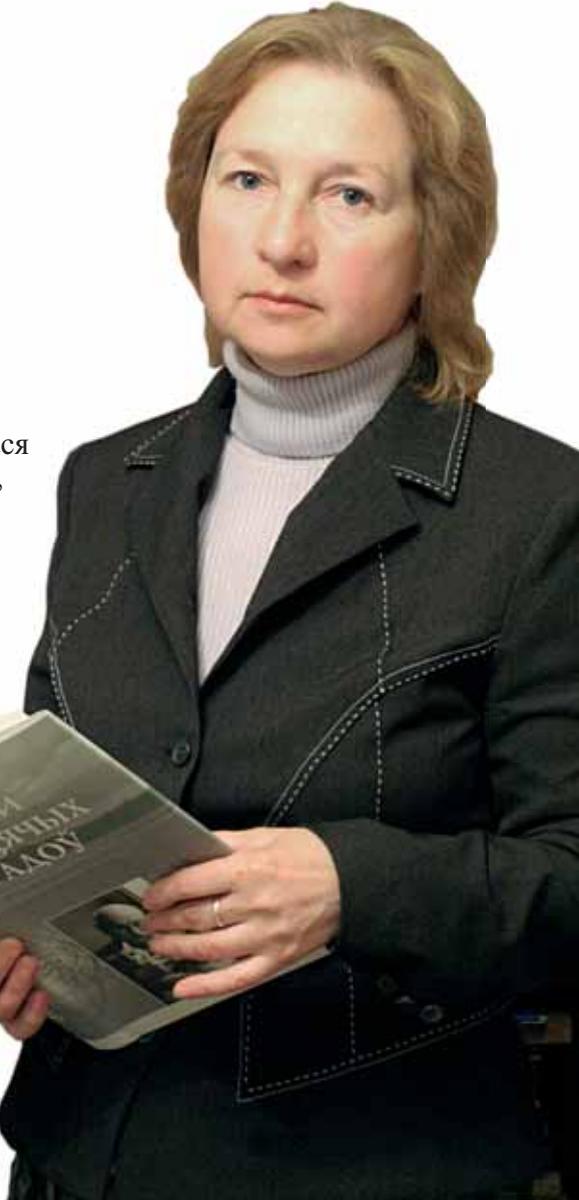
— У Скарынаўскім цэнтры вы падтрымлівалі цесныя сувязі з брацтвам Трох Віленскіх Пакутнікаў пры Петрапаўлаўскім саборы на Нямізе. Цяпер яны працягваюцца?

— Безумоўна. Па-ранейшаму даследую царкоўную гісторыю, рэдакую літаратуру ў выдавецтве, якое існуе пры саборы. Пачыналі мы з царкоўных календароў на беларускай і рускай мовах. У іх прыведзены ўвесь гадавы круг царкоўных святаў, звод імёнаў святых. У дадатку ж абгрунтоўваецца, зыходзячы з асветніцкіх пазіцый, святасць беларускай зямлі. Штогод выдаем па-беларуску часопіс, дакладней альманах “Праваслаўе”. Акрамя беларусаў там удзельнічаюць аўтары з Польшчы, ЗША, Канады.

Вядомы царкоўны гісторык Геннадзь Шэйкін надрукаваў у нас “Гісторыю Полацкай епархіі”, самай старажытнай у Беларусі. Яго пярэналежыць і гісторыя Мінскай епархіі. А яшчэ на нашым дадатным рахунку — “Вянок беларускіх святых”, збор твораў Плакіда Янкоўскага, святара і пісьменніка, пахаванага ў Жыровіцкім манастыры, які, дарэчы, паўдзельнічаў у фінансаванні кнігі. Ну, і, вядома, мы ганарымся беларускім выданнем усіх чатырох Евангелій пад адной вокладкай, фундаментальных даследаванняў “Праваслаўныя святыні на Беларусі”, “Архірэі Мінскай епархіі”, розных богаслужбовых тэкстаў, скажам для абраду вячання ці хрышчэння — многія хочуць правесці яго па-беларуску.

— А як ваша брацтва ўшаноўвае памяць Трох Віленскіх Пакутнікаў?

— У 1993 годзе з віленскага Свята-Духавага манастыра былі перанесены ў Мінск, у іконе, часцінкі мошчаў трох віленскіх пакутнікаў. Кожную сераду ў нас адпраўляецца ім акафіст. Штогод, 26 ліпеня, мы адпраўляемся ў паломніцтва да іх пахавання ў Вільнюс, дзе знаходзяцца іх нягланныя целы. Прыгадаю, што ў Першую сусветную вайну іх мошчы былі вывезены ў Маскву, знаходзіліся ў храме Васілія Блажэннага. Потым трапілі ў Музей атэізму. І толькі ў 1946 годзе, у выніку шматлікіх лістоў вернікаў, мошчы былі самалётам вернуты ў Вільнюс. Культ трох пакутнікаў вельмі моцны не толькі ў Літве, але і ў Беларусі. Цяпер іх імёнамі названы адноўленыя храмы ў Смаргоні, Ваўкавыску, Валожынскім раёне.

Лідзія Кулажанка

— А як развіваюцца вашы міжнародныя кантакты?

— Плённа. Сёлета, як вы ведаеце, год Канстанціна Астрожскага. Сумесна з праваслаўнымі Польшчы мы правялі ў Супраслі, на Беласточчыне, разам з іх брацтвам Кірыла і Мяфодзія міжнародную навуковую канферэнцыю, адкрылі памятны знак. Разам прэзентуем новыя кнігі, падбіраем беларускія мастацкія тэксты, якія змяшчаюцца ў падручніках для ліцэяў на Беласточчыне. Намі таксама рыхтуюцца артыкулы па беларускай тэматыцы для Праваслаўнай энцыклапедыі, якая выдаецца ў Маскве.

— Карацей, з Божай дапамогай праца спорыцца. Я рады за вас.

СУСТРЭЧЫ

У гасцях — як дома

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У гэты ж раз яна прыехала на Сусветную Канферэнцыю суайчыннікаў, якая праходзіла ў Маскве. А ў Беларусі ў яе былі таксама вельмі важныя справы.

Па-першае — наведванне Маладзечна. Дзякуючы намаганням спадарыні Зяноны, ён стаў горадам-пабрацімам Абэры. Гасцей прымаў мэр горада Сямён Касабуцкі.

А потым былі экскурсіі па горадзе з наведваннем гімназіі № 6, сустрэчай з навучэнцамі, якія вучаюцца іспанскаю мову, знаёмства з Палацам культуры, яго гурткамі і секцыямі. Наведалі госці і музей класіка беларускай паэзіі Янкі Купалы ў Яхімаўшчыне. Паляццяць

праз акіяны саламяныя буслы, кветкі, кошкі з лазы і беларускія лялькі, падараваныя гасціннымі гаспадарамі. Дарэчы, у Абэра ёсць музей славянскіх народаў, дзе сабраны рэліквіі, якія беражна захоўвалі бацькі, бабулі і дзядулі: ручнікі і падушкі, кнігі і іконы, нацыянальнае адзенне, фотаздымкі. Ёсць у музеі створаны спадарыняй Зянонай беларускі куточак, які цяпер папоўніцца сувенірамі з Беларусі.

Была і другая, вельмі адказная місія, з якой Зянона Сабчук прыехала ў Беларусь. У 2006 годзе Народны клуб лапківага шывта “Рошва” з Полацка ініцыяваў праект “Полацкі абярэг”. Інфармацыя аб праекце разышлася па нашай краіне, распаўсюд-

зілася па беларускіх суполках у замежжы. Дзяццела чутка пра яго і да далёкай Аргенціны. І вось на сустрэчы ў таварыстве “Радзіма” госці перадалі элемент для абярэга аўтару праекта Ніне Ярмух. На гэтым “аргенцінскім кавалачку”, на белым палатне чорнымі і чырвонымі ніткамі вышыты беларускі арнамент. Як расказала спадарыня Зянона, каб выканаць такі арнамент, рукадзельніцы вывучалі ўзоры на кашулях, якія насілі бабулі, па фотаздымках, у альбомах і кніжках, якія ёсць у музеі.

Не менш ганаровую місію выконваў і другі госць — Леанід Шаўчук. З’яўляючыся старшыней Федэрацыі культурных аб’яднанняў імігрантаў з Беларусі, Расіі і Украіны

(FICIBRU), ён расказаў, што пасля вялікай хвалі эміграцыі з былога Савецкага Саюза ў Паўднёвую Амерыку (1920-1938), у Аргенціне былі створаны культурныя таварыствы. Дзякуючы ім жыве памяць аб Радзіме. Але ўсё менш застаецца саміх перасяленцаў, а ўсё больш — іх дзяцей і ўнукаў. Дыяспара сутыкаецца з мноствам цяжкасцей, звязаных з праблемай асіміляцыі ў мясцовае грамадства, забываюцца родная мова і традыцыі. Пытанне, якое стаіць перад старэйшым пакаленнем эмігрантаў: каму перадаць усё? Як і чым зацікавіць моладзь? Патрэбна дапамога з Радзімы. Самае галоўнае, што ў клубах не хапае даведчаных матэрыялаў пра Беларусь. Пасоль-

Госці з Аргенціны ў таварыстве “Радзіма”

ства аказвае дапамогу, але гэтага недастаткова. Няма касцюмаў для мастацкіх калектываў, іх шыюць жанчыны па ўзорах з вопраткі бабуляў і дзядуляў. Усё гэта вельмі турбуе старшыню Федэрацыі. Бо ён разумее, што маладое пакаленне павінна ведаць свае карані,

продкаў, культуру. Сваімі клопатамі Леанід Шаўчук падзяліўся з Упаўнаважаным на справах рэлігій і нацыянальнасцей Леанідам Гулякам, сустрэў разуменне і падтрымку.

Галіна Навіцкая, кардынатар праектаў таварыства “Радзіма”

Сапраўдны падарунак ад таленавітых музыкантаў

Яўгенія Каткова

Гледачы ў Рызе былі ўдзячныя Нацыянальнаму канцэртнаму аркестру Беларусі за захаванне эстраднага мастацтва.

“Там не прынята ўставаць, але нам апладзіравалі стоячы. Гледачы дзякавалі за тое, што калектыў прывёз сапраўдную эстрадную музыку як беларускіх, так і сучасных кампазітараў іншых краін”, — расказаў мастацкі кіраўнік аркестра народны артыст Беларусі Міхаіл Фінберг.

Дарэчы, у канцэрце беларускага калектыву прымаў удзел Райманд Паўлс. Вядомы кампазітар даў вельмі высокую ацэнку творчасці Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, сказаўшы, што гэта адзіны моцны аркестр, які застаўся на постсавецкай прасторы. У Латвіі ж даўно няма эстраднага калектыву, і знаўцы музыкі атрымалі сапраўдны падарунак ад беларускіх музыкантаў.

Канцэртны аркестр пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга знаходзіць блізкі шлях да гледача

Лёсы, у якіх шмат агульнага

Уладзімір Сцяпанавіч

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі праходзіць выстава, якая прысвечана 90-годдзю незалежнасці Польшчы.

29 планшэтаў распавядаюць пра гісторыю краіны. Лейтматыўныя выставы — барацьба за незалежнасць, пачынаючы ад паўстання Тадэвуша Касцюшкі і заканчваючы 1918 годам, калі вынікам Першай сусветнай вайны стала не толькі крушэнне імперый, але і з’яўленне шэрагу незалежных дзяржаў, у тым ліку і Польшчы.

На стэндах выставы можна пазнаёміцца з картамі, фатаграфіямі, выказваннямі пісьменнікаў, палітыкаў, урыўкамі з лістоў і маніфестаў.

“Беларуска-польскія адносіны не заўсёды былі бяспрыемнымі, але станоўчага ў іх больш: разам мы змагаліся з агрэсарамі, разам удзельнічалі ў Грунвальдскай бітве”, — гаворыць дырэктар музея Сяргей Вечар, лічачы, што шляхі да незалежнасці беларусаў і палякаў былі паралельнымі: у пачатку мінулага стагоддзя народы перажывалі перыяд нацыянальнага адраджэння.

Выстава, якая будзе доўжыцца да сярэдзіны снежня, гэта не проста “юбілейнае мерапрыемства”. Як падкрэсліў Сяргей Вечар, музею вельмі цікавы вопыт палякаў па рэстаўрацыі помнікаў, захаванні культурнай спадчыны.

Шчырая міласэрнасць заўсёды ў пашане

Прэзентацыя зборніка “Беларускае таварыства ў Петраградзе па аказанні дапамогі пацярпелым ад вайны. 1916-1918 гг.” стала вынікам партнёрства расійскіх і беларускіх архівістаў

Людміла Мінкевіч

Падзея адбылася ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча. Выданне з’яўляецца сумеснай працай работнікаў Цэнтральнага дзяржаўнага гістарычнага архіва Санкт-Пецярбурга і Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь. Якраз там і захоўваюцца матэрыялы, якія датычацца дзейнасці таварыства. Яно было заснавана ў студзені 1916 года як дабрачынная арганізацыя, што дапамагла тым беларусам, якіх вымусіла пакінуць дарагую сэрцу зямлю Першая сусветная вайна. Чым канкрэтна займалася таварыства, сведчаць змешчаныя ў кнізе копіі яго статута, шматлікіх пратаколаў пасяджэнняў. Маштабнасць дзейнасці арганізацыі, шчыра кажучы, здзівіла мяне, а міласэрнасць яе членаў парадавала. Бежанцам аказвалася дапамога грашыма і рэчамі (ад галёшаў да пуцёвак у санаторыі), былі адкрыты інтэрнат для беларускіх навучэнцаў, дзіцячы прытулак, швейная майстэрня.

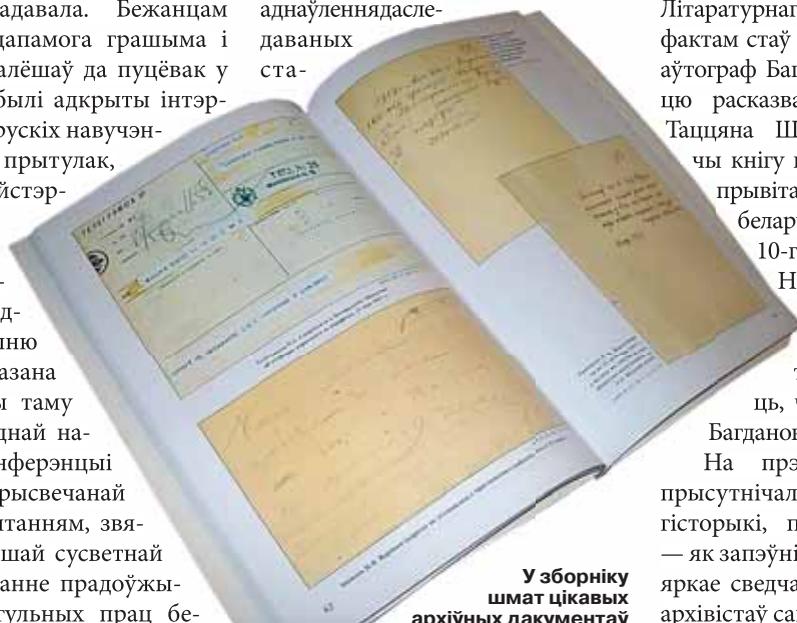
Прапа нова стварыць гэты даведнік упершыню была выказана чатыры гады таму на Міжнароднай навуковай канферэнцыі ў Маскве, прысвечанай архіўным пытанням, звязаным з Першай сусветнай вайной. Выданне прадоўжыла серыю агульных прац беларускіх і расійскіх архівістаў і дала штуршок супрацоўніцтву беларусаў канкрэтна з калегамі з Санкт-Пецярбурга. Дарэчы, прэзентацыя міжаархіўнага зборніка ўжо другая па ліку. Першая адбылася яшчэ 18 верасня менавіта ў горадзе на Няве. Як сказаў на мінскай прэзентацыі дырэктар Дэпартамента па архівах і справаходстве Міністэрства юстыцыі Беларусі Уладзімір Адамушка, сустрэча ў Санкт-Пецярбургу аб’яднала ўпершыню ў гісторыі Расіі, Беларусі і Украіны кіраўнікоў архіўных службаў і дырэктараў цэнтральных архіваў трох краін. “Супрацоўніцтва з замежнымі архівамі (украінскімі, польскімі, літоўскімі, расійскімі) і выпуск сумесных зборнікаў, — прадоўжыў У. Адамушка, — гэта аптымальны варыянт рэстытуцыі і адначасова аднаўленнядаследаваных ста-

ронак гісторыі Беларусі”.

Архіўныя службы дамовіліся выдаць шэраг іншых зборнікаў дакументаў, што тычацца мінулага Беларусі. Пецярбург, як растлумачыў Віталь Скалабан, ініцыятар і складальнік даведніка, — “радовішча, адкуль беларускія матэрыялы можна чэрпаць экскаватарам”. Бо тэма беларускага Пецярбурга значна шырэй за падзеі Першай сусветнай вайны. Тут варта згадаць і дзейнасць Белнацкама, і стварэнне першай беларускамоўнай школы ў 1916 годзе, і падрыхтоўку беларускіх святароў у Каталіцкай духоўнай акадэміі ў Петраградзе...

Вывучэнне архіваў і дакументаў заўсёды прыносіць незвычайныя і прыемныя адкрыцці. Ёсць такія знаходкі і ў міжархіўным даведніку. “Для нас, супрацоўнікаў Літаратурнага музея, кранальным фактам стаў выяўлены яшчэ адзін аўтограф Багдановіча”, — з радасцю распавядала дырэктар музея Таццяна Шэляговіч, адкрываючы кнігу на старонцы з копіяй прывітальнага ліста мінскіх беларусаў, якія святкавалі 10-годдзе газеты “Наша Ніва”, беларускай калоніі ў Петраградзе. Сярод подпісаў, а іх тут больш за дваццаць, чытаем выразнае “М. Багдановіч”.

На прэзентацыі даведніка прысутнічалі многія навукоўцы, гісторыкі, пісьменнікі. “А гэта, — як запэўніў Віталь Скалабан, — яркае сведчанне таго, што праца архівістаў сапраўды патрэбная”.

У зборніку шмат цікавых архіўных дакументаў

Сучасныя тэхналогіі прыходзяць на дапамогу

Марат Гаравы

Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА працуе над віртуальнай рэканструкцыяй архіва Радзівілаў.

Па словах старшыні Нацыянальнай камісіі Беларусі па справах ЮНЕСКА Уладзіміра Шчаснага, архіў Радзівілаў, які адлюстроўвае гісторыю Рэчы Паспалітай, раскіданы па ўсім свеце, уключаючы Беларусь, Расію і Польшчу. Цяпер вядзецца яго ўзнаўленне, для чаго створаны міжнародная савет.

Яркім прыкладам скарыстоўвання сучасных тэхналогій для вяртання нацыянальных культурных каштоўнасцяў можна назваць электронную версію матэрыялаў архіва вядомага беларускага грамадска-палітычнага дзеяча і кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага аб’ёмам 6 тысяч старонак. Яе прадставіў Расійскі дзяржаўны архіў старажытных актаў (Масква). “У гэтых матэрыялах утрымліваюцца унікальныя дакументы па палітычнай і эканамічнай гісторыі нашай дзяржавы ў канцы XVIII – першай палове XIX стагоддзя”, — адзначыў У. Шчасны.

Сярод праектаў, рэалізаваных пры падтрымцы ЮНЕСКА Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі, У. Шчасны назваў электронную бібліятэку беларускай літаратуры XI-XX стагоддзяў, якая ўключае звыш тысячы выданняў, і аўдыёбібліятэку школьніка, якая таксама складаецца з больш як тысячы твораў. Пры падтрымцы ЮНЕСКА плануецца электронная рэканструкцыя бібліятэкі Храптовічаў, змешчанай у Кіеве, выпуск кампакт-дыска з падпольнымі і партызанскімі выданнямі перыяду Другой сусветнай вайны, а таксама выпуск CD-ROM па гісторыі права і беларускай дзяржаўнасці. Акрамя гэтага, вядзецца работа над стварэннем электроннай анталогіі беларускай музыкі.

Пацвердзілі ўзровень

Галіна Ветрава

Выпускнікі факультэта прыкладнай матэматыкі і інфарматыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Іван Мяцельскі і Аляксей Тоўсцікаў паспяхова выступілі на фінальных спаборніцтвах GoogleCodeJam-2008.

Спаборніцтвы праходзілі ў галаўным офісе фірмы Google (Каліфорнія, ЗША). Беларускія ўдзельнікі ў чарговы раз пацвердзілі высокі ўзровень падрыхтоўкі па праграмаванні, заняўшы адпаведна восьмае і трынаццатае месца ў асабістым заліку. Апярэдзіўшы, напрыклад, расіян, лепшы з якіх быў на пятнаццатым месцы. У гэтым конкурсе прымаюць удзел праграмісты ўсіх краін свету. Пасля адборачных змаганняў, якія праходзілі ў некалькі этапаў, у фінал выйшлі 100 чалавек. Найбольшае прадстаўніцтва мелі Расія — 20 удзельнікаў, Кітай — 19, ЗША — 15. Беларусь прадставілі двое студэнтаў.

Мова кіно — мова ўзаемаразумення

Прыз Прэзідэнта Беларусі “За гуманізм і духоўнасць кіно” на мінскім міжнародным кінафестывалі “Лістапад-2008” атрымаў расійскі рэжысёр Аляксандр Франкевіч за карціну “У чэрвені 41-га...”

Актёры Магдалена Гурска і Сяргей Бязрукаў — у фільме “У чэрвені 41-га...”

Аляксандр Франкевіч адзначыў, што шчыра рады атрымаць узгароду на такім цудоўным кінафестывалі, але ўдвая прыемна, што рашэнне аб ўзнагароджанні прынята Прэзідэн-

там Беларусі.

Па выніках фестывалю прыз Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі “За вернасць маральным ідэалам у кінамастацтве” ўдасцены кі-

нарэжысёр, народная артыстка Расіі Святлана Дружыніна, а таксама беларускі актёр Анатоль Коценеў.

Армянскі дакументальны фільм “Восень чараўніка” атрымаў узнагароду “Кіно без граніц” ад Выканаўчага камітэта СНД. Спецыяльнага прызана Міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніі “Мір” “Мова кіно — мова ўзаемаразумення” ўдасцены дакументальны кінатвор беларускага рэжысёра Міхаіла Жданоўскага “Ва ўсе дні”.

Спецыяльны дыплом “За лепшы дэбют імя народнага артыста Беларусі кінарэжысёра Віктара Турава” быў прысуджаны польскаму фільму “Запаведнік” рэжысёра Лукаша Палкоўскага, а прыз за апэратарскую работу імя заслужанага дзеяча Беларусі кінааператара і кінарэжысёра Юрыя Марухіна — сэрбскаму кінааператару Радаславу Уладзічу.

Пейзажы і кветкі з адценнем пазалоты

Ала Якубоўская

Своеасаблівае вандраванне ў Краіну ўзыходзячага сонца прапанаваў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі: адкрылася выстава “Сучаснае прыкладное мастацтва Японіі”.

Звыш шасцідзесяці работ знаёмяць з творчасцю вядомых мастакоў. Трое з іх удастоены тытула “Жывы нацыянальны скарб Японіі”. Гэтае званне атрымліваюць толькі тыя, хто беражліва захоўвае самабытныя традыцыі майстроў мінулых эпох. У Мінск экспанаты прыбылі са Швецыі. Выстава даўно падарожнічае па свеце і пасля беларускай сталіцы адправіцца ў Гомель, а потым у Кіеў.

— У нашых фондах ёсць невялікая калекцыя твораў сучаснага прыкладнага мастацтва Японіі, — расказвае навуковы супрацоўнік музея Наталля Шчукіна. — Кіmano, вееры, паясы... Многія з іх яшчэ ў сярэдзіне мінулага стагоддзя падарыў

горад-пабрацім Сендай. У пастаяннай экспазіцыі можна ўбачыць нецке. А вось новых паступленняў у апошні час няма. Таму цяперашняя выстава дае магчымасць падрабязна пазнаёміцца з традыцыямі японскіх майстроў. Дэманструюцца кераміка і фарфор з малюнкамі птушак, кветак, пейзажаў. У многіх творах выкарыстоўваюцца розныя адценні кобальтавай глазуры, пазалота, эмаль, перламутр. Ёсць падносы, сталікі для ежы, пакрытыя лакам...

Прывабны куток японскага інтэр'еру

Фарбы радасці і тугі

Валянцін Рамановіч пражыў усяго 34 гады. Талент мастака не паспеў разгарнуцца на ўсю моц, але ў тых творах, якія ён пакінуў, адчуваецца сапраўдны майстар

Амаль 100 гадоў таму, 20 кастрычніка 1911 года, у мястэчку Карэлічы Навагрудскага павета (цяпер Карэліцкі раён Гродзенскай вобласці) нарадзіўся хлопчык. Яго бацькоў месцічкі добра ведалі і паважалі. Бацька, Сцяпан Канстанцінавіч, быў настаўнікам-інспектарам Карэліцкага гарадскога вучылішча. Прыгажуня-маці ўсю любоў душы аддавала дзецям — сыну Валянціну і дачцэ Алене. Дзед Валянціна, Георгій Зотаў, быў родам з Масквы, з сям'і іканапісцаў. Вось адкуль, напэўна, і атрымаў у спадчыну свой талент будучы мастак.

Сцяпана Канстанцінавіча час ад часу пераводзілі на іншае месца работы. Сям'я пераязджала за ім. Так, у чатырохгадовым узросце Валянцін апынуўся на Палессі, а ў 1921-м разам з бацькамі вярнуўся на Навагрудчыну. Вучыўся ў школе вёскі Падкасоўе, на радзіме бацькі, затым — у Карэлічах.

У 1924 годзе Валянцін Рамановіч паступіў у навагрудскую гімназію імя

А.Міцкевіча. Ужо там праявіўся мастацкі талент: на адной з выстаў у гімназіі экспанаваліся яго малюнкi. Потым Валянцін стаў студэнтам мастацкага факультэта Віленскага ўніверсітэта. Там і пазнаёміўся з будучай жонкай, Альдонай Нябельскай. Агульныя інтарэсы ўмацоўвалі гэты шлюб. Пасля раптоўнай смерці мужа Альдона Рамановіч зрабіла ўсё магчымае, каб захаваць яго творчую спадчыну.

Сёння творы мастака захоўваюцца ў Вільнюсе, дзе ён вучыўся і працаваў, а таксама ў яго сваякоў па іншых месцах Літвы. Другая частка творчай спадчыны знаходзіцца ў Польшчы: у музеі і ва ўніверсітэце у Торуні, а таксама ў Варшаве, дзе жыве Альдона Рамановіч. З ёй мне ў свой час удалося наладзіць кантакт. У час тэлефоннай размовы ўсхваляваная жанчына сказала: “Валянцін быў чалавекам усяго майго жыцця. Усё, што звязана з ім, для мяне вельмі дорага.”

Альдона Рамановіч даслала ў наш музей ката-

лог персанальнай (пасмяротнай) выставы мужа, а ў сваім лісце напісала: “Дзякуй за ліст, А перш-наперш, за зацікаўленасць творчасцю і асобай Валянціна. Ён шмат значыў не толькі для мяне, але і для сям'і, сяброў, калег і іншых. Пазнаёміліся мы на мастацкім факультэ-

В. Рамановіч. Аўтапартрэт

це ўніверсітэта імя Стэфана Баторыя ў Вільні ў 1930 годзе. На факультэце панавала атмасфера дружбы, агульнай ветлівасці. Вучыліся палякі, рускія, беларусы, украінцы, татары і яўрэі — і не было аніякіх міжнацыянальных сварак (...) Валянцін быў добрым гра-

фікам, мастаком, а найперш добрым чалавекам”.

Цікавыя дакументы з гістарычнага архіва ў Вільнюсе даслаў у музей па маёй просьбе пісьменнік Аляксей Анішчык. Сярод іх — аўтабіяграфія В.Рамановіча, прашэнне ад 29 верасня 1930 года на імя рэктара ўніверсітэта аб прыёме на мастацкі факультэт, копіі трымэстравых ведамасцей, прашэнне ад 1 снежня 1939 года В.Рамановіча з просьбай дапусціць да выканання дыпломнай работы і інш. Альдона Рамановіч у лісце, дасланым у музей, заўважыла, што ў мастацтве мужа яна бачыла працяг мастацтва яго продкаў-іканапісцаў і адзначыла рысы, характэрныя для творчай манеры мастака — чысціню выканання, дакладнасць і скрупулёзнасць пры накладанні колеру ў карцінах.

У 1934 годзе В. Рамановіч здаў экзамен, які даваў яму права выкладаць маляванне ў школах і настаўніцкіх семінарыях. Але ён працягваў вучобу далей, цяпер ужо на медыцынскім

факультэце, як некалі хацеў яго бацька, быў асістэнтам на кафедры анатоміі, але і тут праявілася творчая натура: ён выкладаў курс “мастацкай анатоміі” для студэнтаў мастацкага факультэта і рыхтаваў анатамічны альбом. У той жа час яго творы пачалі з'яўляцца на выставах у Вільні і Варшаве. Сярод ранніх работ мастака ёсць творы жывапісу — “Сярэбраная рака”, “Жоўтая рака”, “Сосны”, “Зіма”. Але больш за ўсё яго цікавіла графіка. Ён шмат працаваў над тэхнікай, эксперыментываў з рознымі матэрыяламі і нават абагульніў свой вопыт у артыкуле “Аб тэхніцы графікі”.

Творы мастака сведчаць пра яго цікавасць да гісторыі, прыхільнасць да сям'і даўніны. Цыкл “Трокі” адлюстроўвае паэтычную і рамантычную натуру мастака. У той жа час усе дэталі замка, які мы бачым на гравюрах, дакументальна дакладныя.

Акрамя Тракайскага, мастак стварыў яшчэ адзін цыкл — “Дрэвы”, у якім шэ-

ць кампазіцый, гравіраваных на розных матэрыялах. Уражваюць яго графічныя творы “Над Свіцязью” (1938), “Руіны замка ў Троках” (1939), “Вежа Ковенскага замка” (1940), “Стэфан Баторый” (1940), а таксама экслібрсы, выкананыя ў рознай тэхніцы.

У Беларусі работы мастака ўпершыню былі выстаўлены ў нашым музеі. На ўрачыстым вернісажы прысутнічалі сваякі мастака з Вільнюса: унучатая пляменніца Наталля Ясінская і пляменнікі-фізікі Аляксей і Павел Багдановічы (адзін з іх працуе выкладчыкам у Тэхнічным ўніверсітэце, другі — у Акадэміі навук Літвы). Менавіта гэтыя надзвычай спагадлівыя людзі, якіх мне ўдалося адшукаць у суседняй дзяржаве, і перадалі ў музей копіі работ Валянціна Рамановіча: графічны цыкл “Трокі”, экслібрсы, сямейныя фотаздымкі, з якімі наведвальнікі маюць магчымасць пазнаёміцца.

Святлана Кошур, старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага краязнаўчага музея